

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра обліку і оподаткування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ І ЕТИКА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	D Управління та адміністрування
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	D1 Облік і оподаткування
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Економічний

Робоча програма з навчальної дисципліни «Історія і етика бухгалтерського обліку» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D1 «Облік і оподаткування» / Укладачі Томілова-Яремчук Н.О.
Біла Церква: БНАУ, 2025. 21 с.

Розробники: Н.О. Томілова-Яремчук, канд. екон. наук, доцент

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри обліку і оподаткування
(Протокол № 11 від 26 червня 2025 р.)

Завідувач кафедри обліку і оподаткування,
доцент

Сергій ХОМОВИЙ

Гарант ОП, доцент

Сергій ХОМОВИЙ

Схвалено групою зі змісту та якості освіти економічного факультету
(Протокол № 6 від 26 червня 2025 р.)

Голова групи зі змісту та якості освіти
економічного факультету,
професор

Ігор ПАСКА

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	4
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D1 «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»	5
4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ»	6
6. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	7
7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
7.1. Лекції	8
7.2. Практичні заняття	11
7.3. Самостійна робота	13
7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань	15
8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	17
9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	18
10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	18
11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	18
12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ...	19
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	20

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з планом на 2025-2026 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Історія і етика бухгалтерського обліку» для денної форми навчання виділено всього 120 академічних годин (4 кредита ECTS), у т.ч. аудиторних — 48 годин (лекції — 28, практичні заняття — 14), самостійна робота студентів — 78 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 4	D «Управління та адміністрування»	Обов’язкова	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: D1 «Облік і оподаткування»	<i>Рік підготовки:</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – розрахункове		2-й	2-й
Загальна кількість академічних годин – 120		<i>Семестр</i>	
		3-й	3-й
		<i>Лекції</i>	
		28 год	4 год
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	<i>Практичні</i>	
		14 год.	4 год
		<i>Самостійна робота</i>	
		78 год	20 год
		Підсумковий контроль: іспит	

Метою вивчення дисципліни «Історія і етика бухгалтерського обліку» є формування у майбутніх спеціалістів базових теоретичні знання з історії бухгалтерського обліку та ділової етики бухгалтерів, довести найголовніші історичні етапи його розвитку та сприяти росту в них нового економічного мислення.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов’язкова навчальна дисципліна «Історія і етика бухгалтерського обліку» базується на знаннях таких дисциплін, як «Історія України та української культури», «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Історія економіки та економічної думки», «Вступ до спеціальності», що вивчалися на 1-му курсі.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D1 «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»

ЗК 06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

СК 10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків.

СК 11. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР 3. Визначати сутність об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності.

ПР 4. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень.

ПР 5. Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств.

ПР 6. Розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності.

ПР 7. Знати механізми функціонування бюджетної і податкової систем України та враховувати їх особливості з метою організації обліку, вибору системи оподаткування та формування звітності на підприємствах.

ПР 8. Розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації.

ПР 9. Ідентифіковувати та оцінювати ризики господарської діяльності підприємств.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ І ЕТИКА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ»

Змістовий модуль 1

Історія бухгалтерського обліку

Тема 1.1. Початок зародження бухгалтерії та підрахунків.

Тема 1.2. Подвійна бухгалтерія та її вплив на подальший розвиток обліку в країнах світу (XV-XVIII ст.).

Тема 1.3. Формування бухгалтерського обліку як науки (кінець XIX - поч. XX ст.).

Тема 1.4. Облікові теорії та світові бухгалтерські школи.

Тема 1.5. Розвиток обліку в країнах світу в XX-XXI ст. та національні системи бухгалтерського обліку.

Тема 1.6. Еволюція елементів методу бухгалтерського обліку.

Тема 1.7. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах глобалізації та інформатизації суспільства.

Змістовий модуль 2

Етика бухгалтерського обліку

Тема 2.1. Професійна етика: Виникнення та призначення в суспільстві.

Тема 2.2. Регулювання професії бухгалтера та аудитора на сучасному етапі.

Тема 2.3. Загальна етика для працівників облікової сфери.

Тема 2.4. Етика для професійних аудиторів.

Тема 2.5. Етика для штатних професійних бухгалтерів.

Тема 2.6. Етика для працівників Державної аудиторської служби України.

Тема 2.7. Етика для працівників Державної фіскальної служби України.

6. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	всього	у тому числі		
		л	п	СРС
Змістовий модуль 1				
Історія бухгалтерського обліку				
Тема 1.1	8	2	1	5
Тема 1.2	8	2	1	5
Тема 1.3	9	2	1	6
Тема 1.4	9	2	1	6
Тема 1.5	9	2	1	6
Тема 1.6	9	2	1	6
Тема 1.7	9	2	1	6
Разом за модуль 1	61	14	7	40
Змістовий модуль 2				
Етика бухгалтерського обліку				
Тема 2.1	8	2	1	5
Тема 2.2	8	2	1	5
Тема 2.3	8	2	1	5
Тема 2.4	8	2	1	5
Тема 2.5	9	2	1	6
Тема 2.6	9	2	1	6
Тема 2.7	9	2	1	6
Разом за модуль 2	59	14	7	38
Всього годин	120	28	14	78

Примітка: л — лекції, п — практичні заняття; СРС — самостійна
робота студентів.

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Лекції

Тема і зміст	К-ть годин
<i>Змістовий модуль I</i> Історія бухгалтерського обліку	
Тема 1.1 Початок зародження бухгалтерії та підрахунків. Типові підходи різних авторів до вивчення історії бухгалтерського обліку. Періодизація розвитку бухгалтерського обліку в обліковій літературі. Зародження обліку в різних країнах Стародавнього Сходу та Античному світі. Облікова культура та мистецтво в Стародавньому Єгипті. Облікове мистецтво в Шумері та Вавилоні. Історія зародження обліку в Китаї й Персії. Зародки облікового мистецтва в Іудеї. Зародження обліку в Індії. Розвиток облікового мистецтва в Стародавній Греції та Римі.	2
Тема 1.2 Подвійна бухгалтерія та її вплив на подальший розвиток обліку в країнах світу (XV-XVIII ст.). Проста, камеральна, подвійна парадигми обліку. Історичні передумови виникнення подвійної бухгалтерії. Перші твори з подвійної бухгалтерії. Значення першої літературної праці з бухгалтерії В. Котрулі «Про торгівлю і досконалого купця» для історії рахівництва. Основні положення й значення фундаментальної праці Луки Пачолі «Про рахунки та записи». Фактори, що вплинули на поширення та розвиток подвійної бухгалтерії в різних країнах світу в XVI-XVIII ст. Розвиток подвійної бухгалтерії в Іспанії й Італії. Основні напрямки поширення подвійного запису в Голландії й Франції. Особливості розвитку обліку в Німеччині. Внесок англомовних країн у розвиток подвійної бухгалтерії в XVI-XVIII ст.	2
Тема 1.3 Формування бухгалтерського обліку як науки (кінець XIX - поч. XX ст.). Історичні події, що вплинули на формування бухгалтерського обліку як науки в кінці XIX - початку XX ст. Формування бухгалтерського обліку як науки в Італії. Внесок французьких вчених у розвиток бухгалтерського обліку як науки в кінці XIX - на початку XX ст. Політекономічні аспекти бухгалтерського обліку, що запроваджені французькими вченими. Зародження ідей макрообліку. Характерні особливості розвитку обліку як науки в німецькомовних країнах. Сутність процедурного напрямку німецької бухгалтерії. Розвиток обліку в англомовних країнах. Позитивізм в обліку. Формування організаційних бухгалтерських принципів у Великобританії та США в кінці XIX ст. Поява фінансового та управлінського обліку. Історичні події, що вплинули на формування обліку як науки в Росії в другій половині XIX ст. Наукові праці вчених Росії з бухгалтерського обліку в кінці XIX - на початку XX ст.	2
Тема 1.4 Облікові теорії та світові бухгалтерські школи. Поняття облікових теорій. Класифікація облікових теорій.	2

Сучасні юридичні та економічні теорії обліку. Формування світових національних бухгалтерських шкіл. Італійська школа бухгалтерського обліку, її особливості розвитку. Французька класична школа бухгалтерського обліку, її основні досягнення. Німецька школа, її внесок у розвиток бухгалтерського обліку. Англо-американська школа бухгалтерського обліку, її основні напрямки розвитку. Формування української школи бухгалтерського обліку. Сучасні регіональні школи обліку в Україні та напрямки їх розвитку.	
Тема 1.5 Розвиток обліку в країнах світу в XX-XXI ст. та національні системи бухгалтерського обліку. Розвиток обліку в англomовних країнах у XX ст. та їх вплив на світову облікову думку. Визнання загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку в США. Створення професійних організацій у США й Великобританії. Основні напрямки розвитку обліку в Німеччині в XX ст. Співіснування податкового й комерційного балансів. Професійна практична підготовка бухгалтерів і аудиторів у Німеччині. Впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Розвиток та поширення обліку у Франції в першій половині XX ст. Розробка перших принципів обліку. Підвищення ролі професійної підготовки бухгалтерів. Формування національних систем бухгалтерського обліку в XX ст. Фактори впливу на розвиток національних систем бухгалтерського обліку. Класифікація національних систем обліку за суб'єктивно-географічною. Найважливіші історичні етапи в розвитку категорії «баланс». Історія виникнення балансів у Стародавній Греції й Стародавньому Римі. Погляди вчених різних світових шкіл бухгалтерського обліку на категорію «баланс». Бухгалтерський баланс у наукових працях учених російської та української бухгалтерських шкіл обліку. Історичні аспекти розвитку звітності як елемента методу бухгалтерського обліку. Звітність у країнах Стародавнього світу: перші форми та принципи її складання. Погляди вчених світових шкіл бухгалтерського обліку на категорію «звітність». Сучасний етап розвитку бухгалтерської звітності	2
Тема 1.6 Еволюція елементів методу бухгалтерського обліку. Історичні аспекти виникнення категорії «рахунки». Поява рахунків у різних країнах. Погляди західних учених різних років на дефініції рахунку. Поняття про план рахунків в історичному аспекті. Сутність європейських планів рахунків. Історичні передумови виникнення подвійного запису. Історичні аспекти документації з моменту виникнення перших реєстрів обліку в країнах Стародавнього світу й до сьогодення. Документація в працях учених різних світових шкіл бухгалтерського обліку. Внесок українських учених у розвиток документації. Історичні аспекти інвентаризації як елемента методу бухгалтерського обліку. Поняття «інвентар», «інвентарний опис» та «інвентаризація» в трактаті Пачолі «Про рахунки та записи». Інвентаризація в працях учених різних світових шкіл бухгалтерського обліку. Оцінка в бухгалтерському обліку: історичний аспект. Перші	2

згадки про оцінку. Проблема оцінки в наукових працях учених різних світових шкіл бухгалтерського обліку. Історія виникнення калькуляції як елемента методу бухгалтерського обліку. Питання калькуляції в працях учених основних світових бухгалтерських шкіл. Внесок українських учених у розвиток калькуляції.	
Тема 1.7 Розвиток бухгалтерського обліку в умовах глобалізації та інформатизації суспільства Організація облікової системи. Стандартизація бухгалтерського обліку. Ступінь запровадження МСФЗ у різних країнах.	2
Разом за змістовий модуль 1	14
<i>Змістовий модуль 2</i> Етика бухгалтерського обліку	
Тема 2.1 Професійна етика: Виникнення та призначення в суспільстві. Професійна діяльність, її об'єкти та суб'єкти. Система взаємозумовлених моральних стосунків: ставлення спеціалістів до об'єкта праці, стосунки спеціаліста з колегами, ставлення спеціаліста до суспільства. Моральна оцінка професії суспільством та чинники, що впливають на неї. Історія розвитку морально-професійних норми у феодальну епоху, у період Середньовіччя та новий час. Етичні аспекти етики. Морально-професійні кодекси.	2
Тема 2.2 Регулювання професії бухгалтера та аудитора на сучасному етапі. Нормативні документи Міжнародної федерації бухгалтерів. Основні потреби, що задовольняють цілі бухгалтерської професії. Фундаментальні принципи бухгалтера. Повноваження Аудиторської палати України. Закон України «Про аудиторську діяльність». Історія розвитку аудиту в світі та Україні. Основні функції Аудиторської палати України. Міжнародна федерація бухгалтерів. Мета, завдання та структура МФБ. Послуги з аудиту та надання впевненості. Етика. Призначення й класифікація міжнародних стандартів аудиту. Кодекс професійної етики аудитора. Організація та особливості роботи Спілки аудиторів України. Етичні аспекти в умовах цифровізації обліку.	2
Тема 2.3 Загальна етика для працівників облікової сфери. Загальна характеристика фундаментальних принципів. Чесність. Об'єктивність. Професійна компетентність та належна ретельність. Етапи професійної компетентності. Конфіденційність та обставини розкриття конфіденційної інформації. Професійна поведінка. Категорії загроз для професійних бухгалтерів. Процес офіційного чи неофіційного розв'язання конфлікту.	2
Тема 2.4 Етика для професійних аудиторів. Загрози та застережні заходи, їх класифікація (загроза власного інтересу, загроза власної оцінки, загроза захисту, загроза особистих стосунків. Професійне призначення. Конфлікт інтересів. Гонорари та інші винагороди, їх різновиди. Рекламування професійних послуг. Подарунки та заохочення. Зберігання активів клієнта.	2
Тема 2.5 Сучасні комп'ютерні програми для ведення бухгалтерського обліку на підприємстві	2

Вивчення сучасних комп'ютерних програм для ведення бухгалтерського обліку	
Тема 2.6 Етика для працівників Державної аудиторської служби України. Сутність, мета та завдання Кодексу етики працівника Державної аудиторської служби України (ДАСУ). Міжнародного кодексу етики контролерів (аудиторів). Основні погребі органів ДАСУ. Морально-етичні принципи професійної діяльності. Обмеження в діях для працівників ДАСУ. Права та обов'язки працівників Державної аудиторської служби України при дотриманні професійної таємниці. Протидія одержанню винагороди (подарунків). Протизаконні дії працівників ДАСУ. Обов'язки керівників органів ДАСУ. Внутрішній контроль за дотриманням норм Кодексу етики.	2
Тема 2.7 Етика для працівників Державної фіскальної служби України (ДФСУ). Сутність та завдання етики працівників Державної фіскальної служби України. Етика державних службовців. Етичні вимоги суспільства до працівників Державної фіскальної служби України. Кодекс професійної етики працівників органу Державної фіскальної служби України. Морально-етичні принципи професійної діяльності працівника.	2
Разом за змістовий модуль 2	14
Всього	28

7.2. Практичні заняття

Тема	К-ть годин
Змістовий модуль 1 Історія бухгалтерського обліку	
1.1. Охарактеризувати типові підходи різних авторів до вивчення історії бухгалтерського обліку. Пояснити сутність і принципи періодизації бухгалтерського обліку. Розглянути облікову культуру та мистецтво в Стародавньому Єгипті. Розкрити особливості облікового мистецтва в Стародавньому Вавилоні та Шумері. Виділити схожі та відмінні риси між стародавніми системами розвитку обліку в Стародавній Греції й Римі.	1
1.2. Проаналізувати внесок вчених італійської, французької, німецької, англо-американської шкіл в розвиток бухгалтерського обліку.	1
1.3 Охарактеризувати перші уявлення про рахунки бухгалтерського обліку, коли почалася реєстрація фактів господарського життя, тобто приблизно шість тисяч років тому. Із цього часу бухгалтерія існує як практична діяльність — рахівництво.	1
1.4 Визначити історичні аспекти виникнення плану рахунків бухгалтерського обліку. Проблема аналізу бухгалтерського балансу полягає у тому, щоб мати чітку уяву про фінансовий стан підприємства, потрібно вміти правильно розподілити ресурси, виявити напрями його розвитку, визначити основні питання, які потребують коригування. Який фінансовий стан підприємства? Перебуває воно в стадії підйому чи скорочення своєї діяльності?	1

Наскільки ефективно працює підприємства? Всі ці відповіді можна знайти, вивчивши фінансові звіти.	
1.5 Вивчити еволюцію категорії «бухгалтерський баланс» в історії бухгалтерського обліку. Проблема аналізу бухгалтерського балансу полягає у тому, щоб мати чітку уяву про фінансовий стан підприємства, потрібно вміти правильно розподілити ресурси, виявити напрями його розвитку, визначити основні питання, які потребують коригування. Який фінансовий стан підприємства? Перебуває воно в стадії підйому чи скорочення своєї діяльності? Наскільки ефективно працює підприємства? Всі ці відповіді можна знайти, вивчивши фінансові звіти.	1
1.6 Проаналізувати форми рахівництва, їх історичний розвиток. Знання історії обліку важливе для розуміння його сучасного стану і оцінки можливих напрямків розвитку. Історична еволюція бухгалтерського обліку розглядається не заради її самої, а для полегшення розуміння сучасного і оцінки майбутнього.	1
1.7 Оцінка в бухгалтерському обліку: історичний аспект. Оцінка – це відображення об'єктів бухгалтерського обліку в єдиному грошовому вимірнику з метою узагальнення їх у цілому по підприємству. Перші уявлення про оцінку пов'язані з системою облікових реєстрів Стародавнього Риму. Давньоримський архітектор Вітровій при оцінці споруд у будівництві планував щоденно зменшувати їх вартість на одну вісімдесяту частину первісної вартості. Таким чином, при продажу будівель розраховували рівномірний (прямолінійний) знос.	1
Разом за змістовий модуль 1	7
<i>Змістовий модуль 2</i> Етика бухгалтерського обліку	
2.1. Професійна етика: виникнення та призначення в суспільстві. Регулювання професії бухгалтера та аудитора на сучасному етапі. Сутність моралі та етики; норми етичної поведінки; основи етичної проблеми; форми виділення етичних проблем; складові кодексу етичної поведінки; історію виникнення етики; особливості імперативного принципу та принципу утилітаризму. Функції Аудиторської палати України (АПУ); особливості формування АПУ; порядок делегування представників до АПУ; склад АПУ; мету, завдання і структура Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ); функції рад, що входять до складу МФБ; класифікація МСА; особливості роботи Спілки аудиторів України.	1
2.2. Загальна характеристика етики для працівників облікової сфери. Особливості професійної компетентності та належної ретельності; умови розкриття аудитором конфіденційної інформації; основні норми професійної поведінки; класифікацію загроз; застережні заходи, що вживаються для усунення загроз; особливості розв'язання етичних конфліктів.	1
2.3 Етика для професійних аудиторів. Професійна етика аудиту є системою норм моральної поведінки аудитора під час проведення аудиторської перевірки та надання інших аудиторських послуг. У ряді країн розроблені та діють закони, правила, кодекси, положення професійної етики аудиту.	1
2.4 Етика для штатних професійних бухгалтерів. Штатний	1

професійний бухгалтер має професійний обов'язок дотримуватись фундаментальних принципів. Однак можуть траплятися випадки, коли виникає конфлікт між його відповідальністю перед організацією-роботодавцем та професійним обов'язком дотримання фундаментальних принципів. Зазвичай штатний професійний бухгалтер повинен підтримувати законні та етичні цілі, встановлені його роботодавцем, а також правила і процедури, розроблені на підтримку таких цілей. Але, в разі загрози дотриманню фундаментальних принципів штатний професійний бухгалтер повинен розглянути свої дії у відповідь на обставини, що виникли.	
2.5 Етика для професійних бухгалтерів-практиків (аудиторів). Опрацювання класифікації загроз бухгалтерів-практиків; застережні заходи для усунення або зменшення загроз, застережні заходи робочого середовища, застережні заходи, створені різними органами; сутність професійного призначення; шляхи вирішення конфлікту інтересів; особливості другого висновку; значущість загрози подарунків та заохочень	1
2.6 Етика для працівників державної аудиторської служби. Основними принципами професійної діяльності при виконанні службових обов'язків Працівником є сумлінність, незалежність та об'єктивність, конфіденційність, професійна компетентність. Працівник повинен сприяти практичному втіленню цих принципів, а також сприяти авторитету Підрозділу та в цілому органу, в якому він працює.	1
2.7 Етика для працівників державної фіскальної служби України. Кодекс професійної етики працівника органу державної фіскальної служби України (далі – Кодекс) визначає правила (норми) етичної поведінки працівника органу державної фіскальної служби (далі – працівник). Вимоги Кодексу спрямовані на забезпечення справляння законодавчо встановлених податків за умови сприяння громадянам у добровільному дотриманні ними податкового законодавства, посилення справедливості та ефективності діяльності органів державної податкової служби.	1
Разом за змістовий модуль 2	7
Всього	14

7.3. Самостійна робота

Тема	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1</i> Історія бухгалтерського обліку	
1.1. Початок зародження бухгалтерії та підрахунків. Історичні передумови виникнення бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік: наука, мистецтво чи ремесло?	5
1.2. Подвійна бухгалтерія та її вплив на подальший розвиток обліку в країнах світу (XV-XVIII ст.). Історичні передумови виникнення подвійної бухгалтерії. Уніграфічна (проста) парадигма обліку: сутність та основні етапи розвитку. Історія розвитку камеральної парадигми обліку. Значення в історії рахівництва праці В.	5

Котрулі «Про торгівлю і досконалого купця». Внесок англomовних країн у розвиток подвійної бухгалтерії в XVI-XVIII ст.	
1.3. Формування бухгалтерського обліку як науки (кінець XIX - поч. XX ст.). Вчення Дж. Форні і Л. Кріппа, та їх внесок в розвиток економічного напрямку розвитку обліку. Теорія Дж. Чербоні: «Логісмографія», її історичне значення. Історичні етапи розвитку теорії макрообліку. Історичні передумови формування бухгалтерського обліку як науки у Великобританії та США. Сутність юридичного й економічного напрямків розвитку обліку.	6
1.4. Облікові теорії та світові бухгалтерські школи. Розвиток балансових теорій (абсолютного, динамічного й номінального балансу) в історії обліку. Теорії аналітичного характеру (мінова, логічна), їх значення в обліку. У чому полягає внесок представників французької класичної школи в розвиток обліку. Розвиток обліку в період Великої Вітчизняної війни (1941-1945) і в повоєнний час (1945-1991 рр.).	6
1.5. Розвиток обліку в країнах світу в XX-XXI ст. та національні системи бухгалтерського обліку. Фактори формування обліку в різних країнах світу в XXI ст. Вплив професійних організацій на розвиток обліку в різних країнах світу в XX ст. Комерційна освіта та підготовка облікових працівників у країнах світу (XX ст.). Вплив зарубіжних моделей обліку на розвиток облікової практики в країнах світу в XXI ст. Міжнародні стандарти ведення бухгалтерського обліку та складання звітності.	6
1.6 Визначення поняття «рахівництво» в різних літературних джерелах. Перші принципи та прийоми обліку в Китаї. Основні періоди розвитку бухгалтерського обліку що пропонують учені різних країн. Період існування бухгалтерія як практична діяльність — рахівництво.	6
1.7 Життєвий шлях та основні наукові праці Луки Пачолі. Лука Пачолі й сучасність.	6
Разом за змістовий модуль 1	40
<i>Змістовий модуль 2</i>	
Етика бухгалтерського обліку	
2.1. Професійна етика: Виникнення та призначення в суспільстві. Тотожні поняття «етика» та «професійна етика». Умови зростання суспільної довіри до особи, яка надає професійні послуги. Терміни понятійно-категорійного апарату етики як науки.	5
2.2. Регулювання професії бухгалтера та аудитора на сучасному етапі. Шляхи служіння інтересам суспільства Міжнародною Федерацією бухгалтерів. Різновиди ради Міжнародної Федерації бухгалтерів. Фундаментальні принципи з досягнення цілей в бухгалтерській професії. Структура Співки аудиторів України. Керівні органи Співки аудиторів України.	5
2.3. Загальна етика для працівників облікової сфери. «Чесність» як один із фундаментальних принципів професійного бухгалтера.	5
2.4. Етика для професійних аудиторів. Загрози дотримання принципів для професійних бухгалтерів-практиків. Категорії застережних заходів.	5
2.5 Етична проблема та етична поведінка. Чи потрібен	6

професіоналам Кодекс етичної поведінки? Взаємозв'язок етики з іншими науками.	
2.6 «Професійна компетентність» та «належна ретельність» – важлива складова бухгалтерської професії. Принципу «професійної поведінки».	6
2.7 Розуміння категорій «прийняття клієнта» та «прийняття завдання». Причини конфлікту інтересів. Уникнення загроз власного інтересу для аудиторів.	6
Разом за змістовий модуль 2	38
Всього	78

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань.

7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Індивідуальне завдання студента (ІНДЗ) з дисципліни «Історія та етика бухгалтерського обліку» стимулює студентів до наукової й творчої праці, є формою організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів через індивідуально-спрямований розвиток їх здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність. ІНДЗ передбачає безпосередню участь студента у виконанні наукових досліджень та інших творчих завдань. ІНДЗ є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни.

Метою ІНДЗ є поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці та розвиток навичок самостійної роботи.

Структура індивідуальної роботи студента (орієнтовна):

- вступ — зазначається тема, мета та завдання роботи та основні її положення;
- теоретичне обґрунтування — виклад базових теоретичних положень, законів, принципів, тощо, на основі яких виконується завдання;
- методи — вказуються і коротко характеризуються методи роботи;
- основні результати роботи — подаються теоретичні і практичні результати роботи, схеми, малюнки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз тощо;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

**Тематика досліджень з індивідуальних завдань студентів
із навчальної дисципліни «Історія і етика бухгалтерського обліку»**

1. Історичні аспекти документування як елементу методу бухгалтерського обліку.
2. Еволюція категорії «амортизація» в історії бухгалтерського обліку.
3. Історичні етапи розвитку категорії «статутний капітал».
4. Історичні аспекти оподаткування.
5. Розвиток прийомів і методів бухгалтерського обліку в епоху Відродження.
6. Внесок німецької школи в розвиток категорії «баланс».
7. Внесок російської та української шкіл в розвиток категорії «баланс».
8. Еволюція категорії «інвентаризація» в історії бухгалтерського обліку.
9. Еволюція категорії «витрати» в історії бухгалтерського обліку.
10. Історичні аспекти калькуляції як методу бухгалтерського обліку.
11. Еволюція категорій «дебіторська заборгованість» та «кредиторська заборгованість» в історії бухгалтерського обліку.
12. Історичні аспекти обліку доходів діяльності.
13. Історичні аспекти обліку фінансових результатів.
14. Історичні аспекти обліку розрахунків з оплати праці.
15. Історичні аспекти бухгалтерського обліку грошових коштів.
16. Історичні аспекти бухгалтерського обліку товарів.
17. Наукові періодичні видання з бухгалтерського обліку: історичний аспект.
18. Значення та зміст наукової праці Луки Пачолі «Трактат про рахунки і записи».
19. Внесок української школи у розвиток форм бухгалтерського обліку.
20. Розвиток бухгалтерського обліку в Україні до 1917 р.
21. Історичні аспекти розвитку бухгалтерського обліку в соціалістичному суспільстві.
22. Історичні етапи становлення бухгалтерського обліку в Україні.
23. Історичні етапи становлення світових національних шкіл бухгалтерського обліку.
24. Історичний розвиток та принципи побудови меморіально-ордерної форми бухгалтерського обліку.
25. Історичний розвиток та принципи побудови журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку.
26. Історичний розвиток та принципи побудови автоматизованої форми бухгалтерського обліку.
27. Формування бухгалтерського обліку як науки (кін. XIX — поч. XX ст.).
28. Історичні аспекти розвитку облікових теорій.
29. Історичні аспекти становлення бухгалтерської професії і професійних організацій.
30. Стандарти ведення бухгалтерського обліку та складання звітності в історичному аспекті.
31. Історичні етапи становлення української школи бухгалтерського обліку.

32. Взаємозв'язок етики і права та соціальної відповідальності бізнесу.
33. Міжнародні професійні організації бухгалтерів і аудиторів.
34. Національні вимоги щодо етичної поведінки професійних бухгалтерів.
35. Аналіз міжнародного досвіду застосування норм Кодексу щодо репутації бухгалтера та ділових відносин професійних бухгалтерів.
36. Аналіз Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» щодо ролі професійних бухгалтерів практиків та професійних бухгалтерів у бізнесі та їх відповідальності перед суспільством.
37. Сутність належної ретельності та професійної компетентності.
38. Підходи до оцінки ризиків незалежності професійного бухгалтера.
39. Сутність загроз власного інтересу, власної оцінки, захисту особистих стосунків та тиску.
40. Розроблення професійними організаціями, законодавчими чи регуляторними органами застережних заходів щодо зменшення або усунення загроз.
41. Аналіз вимог Директиви Європейського парламенту щодо рівня освіти професійних бухгалтерів.
42. Інформатизація суспільства та сучасні зміни методики підготовки бухгалтерів.
43. Місце та роль обліку в умовах інноваційної економіки.
44. Особливості застосування МСФЗ для малих суб'єктів підприємництва в Україні та світі.

Звіт про виконання ІНДЗ подається у вигляді презентації з титульною сторінкою стандартного зразка і внутрішнім наповненням із зазначенням усіх позицій змісту завдання. Презентація – слайди, їх кількість повинна бути достатньою для розкриття теми, а максимально не обмежена. Електронний носій із записом роботи подається викладачу разом із паперовим.

ІНДЗ подається викладачу, який читає лекційний курс з даної дисципліни не пізніше ніж за 2 тижні до завершення семестру. Оцінювання ІНДЗ проводиться на основі попереднього ознайомлення викладача зі його змістом. Захист індивідуальних робіт відбувається на останньому семінарському (практичному) занятті шляхом усної доповіді чи презентації студента про виконану роботу (до 5 хв).

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції, під час яких використовується слайди зроблені у програмі Microsoft Office PowerPoint з обговорення висвітлених питань, також використовується метод «проблемної лекції» направлений на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного обмірковування. Студенти здійснюють коментарі самостійно або за участю викладача.

Практичні заняття з розрахунковими задачами з використанням кейс-методу — розгляд та аналіз конкретних практичних ситуацій.

У разі дистанційного і змішаного навчання використовуються навчальна платформа Moodle Білоцерківського НАУ, онлайн-платформи ZOOM, Microsoft Team, Google Meet, електронна пошта, мобільні додатки.

9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з предмету «Історія і етика бухгалтерського обліку» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Модульний контроль проводиться у формі комп'ютерного тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі екзамену. Результати екзамену оприлюднюються в електронному журналі групи.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента в дискусії, якість конспекту.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані розрахункові, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, реферати, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за десятибальною шкалою — «2», «3», «4» «10».

1 бал оцінювання (з заокругленням до цілого числа) відповідає 10 % правильних тверджень у разі усної відповіді, відповідей у тесті, виконаних завдань тощо.

Бали з модульного контролю нараховуються за виконання модульної контрольної роботи.

Відсутність студента на занятті («нб») у розрахунку середнього арифметичного значення (САЗ) приймається як «0».

У кінці семестру обчислюється САЗ всіх отриманих здобувачем вищої освіти оцінок з наступним переведенням його у бали за формулою:

$$\text{БПК} = \text{САЗ} \times k,$$

де БПК – бали з поточного контролю;

САЗ – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок;

k – коефіцієнт для певного виду контролю (практичні заняття, самостійна робота – «3», модульний контроль – «1» для форми підсумкового контролю «екзамен» та «4» для форми підсумкового контролю «залік»).

Результати поточного оцінювання здобувача (за 10-бальною шкалою) виставляються в електронний журнал АСУ БНАУ і автоматично переводяться у 100-бальну шкалу відповідно до розподілу балів за окремі види робіт.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти

Максимально можлива к-ть балів, якщо форма підсумкового контролю	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Підсумковий контроль	Загальний бал
Іспит	30	30	10	30	100

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов’язковим повторним вивченням	

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint;
2. Нормативно-правова документація;
3. Опорні конспекти занять.

Технічні засоби:

1. Мультимедійний проектор BenQ;
2. Телевізор Samsung UE 32 N 4000AUX UA;
3. Стаціонарний комп'ютер та ноутбуки Acer;
4. Акустична система Microlab.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. №996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. URL: http://vobu.ua/ukr/documents/accounting/item/natsionalni-polozhennya-standarti-bukhgalterskogo-obliku?app_id=24.

Основна література

3. Кірейцев Г.Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки. – Житомир: ЖДТУ, 2020. 236 с.
4. Кодекс етики професійних бухгалтерів. URL: <https://3/www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwjqobnR1vDiAhWvyoKHZDBCxAQFjAAegQIAhAC&url=http%3A%2F%2F195.78.68.18%2Fminfin%2Fdocument%2F81073%2FD6.pdf&usg=AOvVaw2etyB5RANObd1kH4bLwa4w> (дата звернення: 29.05.2022).
5. Кулинич М. Б., Скорук О. В. Професійна етика бухгалтера, аудитора та податківця: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 113 с.
6. Професійна етика бухгалтера: підручник. С.Ф. Голов, Я.В. Голубка, В.М. Костюченко, Р.В. Кузіна, Л.В. Чижевська. Житомир, ПП Рута, 2022. 260 с.
7. Бралатан В. П, Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 252 с.
8. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах глобалізації та інформатизації суспільства : монографія. Кропивницький : ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 248 с.
9. Міжнародний Кодекс етики професійних бухгалтерів. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi5gfG6ysTgAhX8isMKHcLdCCEQFjAGegQIAxA&url=https%3A%2F%2Fflexinform.com.ua%2Fwp-content%2Fuploads%2F2018%2F09%2FCode-of-Ethics_ukr.pdf&usg=AOvVaw3WJHzEWjLnvauVTuwv3hw4 (дата звернення 01.06.2023 р.)
10. Легенчук С.Ф. Історичні аспекти розвитку бухгалтерського обліку в Україні та світі. Монографія. Beau Bassin : GlobeEdit, 2020. 212 с. ISBN 978-620-0-60953-3.
11. Мирослав Остапюк, Лучко М.Р. Історія бухгалтерського обліку. Знання, 2019. 278 с.
12. Пасько Т.О. Історія бухгалтерського обліку. Навч. – метод. посібник для самост. вивч. дисц. Суми: ВТД «Університетська книга», 2019. 141 с.
13. Пачоли Лука. Трактат про рахунки та записи. Перевод и редакция проф. М.И. Кутера. Майкоп: ЭЛИТ, 2021. 306 с. ISBN 978-5-9907380-7-2.
14. Плиса В. Й., Плиса З. П. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Львів : Видавництво ННВК «АТБ» 2023. 302 с.
15. Ярошенко, Ф. О. Історія податків та оподаткування в Україні : навч. посіб. Ірпінь : Академія ДПС України, 2022. 240 с.

Додаткова література

16. Добросочесність і етика : навчальний посібник. Відень : ООН, 2021. 72 с.
URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_UKR.pdf.
17. Кірейцев Г.Г. Необхідність оновлення теорії обліку: виклик часу. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: збірник матеріалів IX Міжнар. наук.- практ. конф. (26 лютого 2015 р.; м. Київ). К.: ННЦ «ІАЕ», 2015. 632 с ISBN 978-966-669-469-3.
18. Клименко Д.О. Зародження бухгалтерії та формування бухгалтерського обліку як науки. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. Вип. 8 (29). Ч.1. 2021. С. 236-245.
19. Лахтіонова Л. А., Лазарева Г. Р., Черенкова А. В., Васильчук В. В. Сучасні вимоги до бухгалтера в умовах війни. Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти. 2023. № 1. С. 269-281. URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/article/view/17507/24796>.
20. Лемішовська О.С. Періодизація розвитку обліку: історичний аспект. «Молодий вчений», № 3 (18), 2021. С. 8-11.
21. Оксанич О. Е. Калькуляція собівартості продукції, робіт та послуг. [текст] навчальний посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2023. 326 с.
22. Освіта UA. Розвиток та стан бухгалтерського обліку в Україні у двадцятому столітті. Електронний ресурс. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/16039/>
23. Тітенко Ю. А., Педченко Н. С. Поняття професійної етики бухгалтера та її зв'язок з добросочесністю в наукових дослідженнях. Збірник наукових статей магістрів. Полтава : ПУЕТ. 2022. С. 170-173.
24. Ткаченко Н.М. Теорія бухгалтерського обліку. Алерта, 2022, 192 с. ISBN 978-617-566-625-8.
25. Хомовий С.М., Гаврик Ю.О. Інформаційне забезпечення управлінського обліку сільськогосподарських підприємств. *Економіка та управління АПК*. Збірник наукових праць. Біла Церква. № 1-2. 2016. С. 83-88.
26. Khomoviy S.M., Tomilova N.O., Lytvynenko V.S. Institutional and management arrangements of tax burden optimization on the agricultural enterprises / Financial and credit activity: problems of theory and practice. no. 1 (24), 2018. P. 213-221.
27. Khomoviy S.M., Tomilova-Yaremchuk N.O., Khomoviy M.M., Makarchuk O.G. The formation of effective accounting information for managerial decision-making in agricultural enterprises. Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2019. no. 31. P. 230-238.
28. Nobes Christopher. Accounting: A Very Short Introduction. Oxford University Press, 2014. 213 p.
29. International Accounting Education Standards Board (IAESB) [Міжнародні стандарти професійної освіти бухгалтерів]. URL: <http://www.ifac.org/system/files/publications/exposure-drafts/iaesb-consultation-paper-principles-on-learning-outcomes.pdf>

Адреси сайтів в INTERNET

1. <https://library.if.ua>
2. <https://elbook.com>
3. <https://libr.org.ua>
4. <http://dglіb.nubіp.edu.ua:8080/jspui/>